

MITTUNIVERSITETET
Institutionen för socialt arbete

ÄMNE: Socialt arbete, C-kurs

HANDLEDARE: Angelika Kaffrell Lindahl

SAMMANFATTNING:

Uppsatsens syfte handlar om att undersöka högstadieelevers attityder i två klasser till att besöka skolkuratoren och vad de anser att andra elever har för attityder till detta. Kvantitativ metod användes i form av en enkätundersökning som sammanlagt 37 elever svarade på. För att se om elevernas uppfattning stämde med skolkuratorns uppfattning om verkligheten skedde en informantintervju med skolkuratoren på den skolan enkäterna delades ut. Fyra frågeställningar baserades på syftet med följande resultat: Eleverna tror att den vanligaste anledningen till att elever besöker skolkuratoren är mobbning. Flest elever anger att de kan prata om ”pluggproblem” och mobbning. Det är vanligare att eleverna tror att deras kompisar skulle tycka något positivt om dem ifall de besökte skolkuratoren, med ”det var bra gjort” som vanligaste svarsalternativ. En minoritet har svarat att de kan lita på skolkuratoren medan ingen känner att de inte kan lita på henne.

NYCKELORD: Attityder, elever, skolkurator, gruppsykologi

TITEL: Högstadieelevers attityder till att besöka skolkuratoren

FÖRFATTARE: Paula Andersson och Linda Eriksson

DATUM: April 2010

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD

1. INLEDNING	1
1.1. Bakgrund	1
1.2. Problemformulering.....	1
1.3. Syfte och frågeställningar	2
1.4. Begreppsförklaring	2
1.5. Kunskapsläge/tidigare forskning	2
1.5.1. Skolkuratorns arbetsuppgifter	2
1.5.2. Aktualisering hos skolkuratoren	4
2. MATERIAL OCH METOD.....	5
2.1. Metodval	5
2.2. Urval och bortfall.....	6
2.3. Insamling av data.....	6
2.4. Etiska överväganden.....	7
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	8
3.1. Gruppsykologi	8
3.1.1. Olika former av grupper.....	8
3.1.2. Grupprocesser	9
3.2. Attityder.....	10
4. RESULTAT	13
4.1. Envalsfrågor.....	13
4.2. Flervalsfrågor.....	15
4.3. Sammanfattande svarsfrekvens mellan flera frågor	21
5. TOLKNING OCH ANALYS.....	24
6. DISKUSSION	30
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	34

BILAGA 1: ENKÄTEN

BILAGA 2: INTERVJUFRÅGOR

FÖRORD

Paula Andersson och Linda Eriksson läser socionomutbildningen, inom Institutionen för Socialt arbete, vid Mittuniversitetet i Östersund och har tillsammans skrivit examensarbetet, vilken handlar om elevernas attityder till att besöka skolkuratoren. Båda författarna hjälptes åt att hitta fakta och tidigare forskning och den övriga sysselsättningen fördelades jämt under arbetets gång. Skillnader i arbetsfördelningen var att Paula arbetade mer med programmet SPSS medan Linda under tiden sökte djupare i böckerna efter mer information. Under examensarbetet blev flera föreställningar om vad flickor respektive pojkar gör bekräftade men flera blev även dementerade. Det visar sig att eleverna inte har så bra koll på vad skolkuratoren har för arbetsuppgifter men att de flesta ändå vet att hon samtalar med elever. Få av eleverna kan tänka sig att besöka skolkuratoren samtidigt som över en tredjedel av eleverna inte kan tänka sig det.

Handledare för examensarbetet är Angelika Lindahl och författarna vill tacka henne för det stöd hon har varit under arbetets gång. Till högstadieskolan med elever som enkätundersökningen genomfördes på riktas ett enormt tack för att de ställde upp trots att eleverna har genomfört ovanligt många enkäter under den senaste tiden. Ett tack till skolkuratoren vid samma skola som ställde upp på intervju för att bekräfta och dementera vad hon arbetar med. Vänner och släktingar som har korrekturläst arbetet tackas också då deras åsikter har varit till hjälp.

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Att människor, både unga och gamla, känner att de vid behov av hjälp kan ta kontakt med utomstående professionella yrkesgrupper är en viktig del i det sociala arbetet (Svedberg, 2004). Psykologiska problem kan komma både långsamt i form av barn som inte har det bra och snabbt i form av allvarliga katastrofer. När människor drabbas på det sättet klarar en stor grupp av att bli bättre själva utan att ta hjälp av professionella. Den minoritet som behöver hjälp ska få den hjälpen på ett sådant vis att resurserna i samhället blir använda på bästa sätt. (Edvardsson, 2005). I grundskolan har skolkuratorn rollen som den professionella och eleverna är de som kan behöva hjälp (Svedberg, 2004). Omgivningen runt omkring påverkar elevens beteende. Kompisarnas attityder påverkar den enskilda elevens handlingssätt men även den enskilda elevens attityder påverkar kompisarna. Då eleven har problem som denne behöver hjälp med kan dessa attityder hindra eleven att ta den behövande kontakten med vuxna (Svedberg, 2004). Det är viktigt för individen att få uttrycka sina värderingar. Det kan "sätta käppar i hjulet" för, i detta fall, eleven om den här personen känner att hon inte kan stå för vem hon är (Angelöw & Jonsson, 2000).

Eleverna i denna undersökning går i årskurs nio på en högstadieskola och alla har fyllt 15 år. De valda teorierna tar upp om attityder och gruppprocesser. Tidigare forskning berör skolkuratorns arbetsuppgifter och hur en elev blir aktuell hos en skolkurator.

1.2. Problemformulering

Elevernas attityder till att besöka skolkuratorn påverkar deras inställning till att genomföra sådana besök. Därför är det viktigt att ta reda på dessa attityder och se närmare på hur elever påverkas av varandra beroende på vad de anser om besök hos skolkuratorn. Detta är aktuellt att undersöka eftersom det sällan är elevernas attityder som undersöks utan det är mer vanligt att undersöka skolkuratorers attityder till skolans elever. Om de vuxna känner till vad eleverna anser i frågan borde det rent teoretiskt vara lättare att påverka ungdomarnas attityder så att de som behöver kan tänka sig att prata med och gå till skolkuratorn.

1.3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka högstadielärares attityder i två klasser till att besöka skolkuratoren och vad de anser att andra elever har för attityder till detta.

Följande frågor kan ställas utifrån syftet:

- Vilka ärenden tror eleverna är de vanligaste anledningarna till att andra elever besöker skolkuratoren?
- Vad skulle eleverna själva kunna tänka sig att prata respektive inte prata med skolkuratoren om?
- Vad tror eleverna att deras kompisar anser om den enskilda eleven ifall denne skulle besöka skolkuratoren för att prata?
- Känner eleverna att de kan lita på skolkuratoren?

1.4. Begreppsförklaring

Begreppet attityder avser en individs inställning till att vara för eller emot något. Denna inställning är bestående och kommer till genom erfarenheter (Nationalencyklopedin, 2010) Med begreppet kompisar avses, i denna uppsats, de jämnåriga som eleven oftast umgås med i sitt vardagsliv. Vid vissa tillfällen, för att språket ska flyta på bättre, används termen ”hon” istället för ”denne” med motiveringen att ordet ”hon” används när det talas om människan.

1.5. Kunskapsläge/tidigare forskning

1.5.1. Skolkuratorns arbetsuppgifter

Det finns inte många undersökningar om vad en skolkurator arbetar med, men de få som finns säger att skolkuratoren bland annat arbetar med stöd och behandling till enskilda elever (Backlund, 2007). Skolkuratoren arbetar med ett elevperspektiv, men även med ett förebyggande perspektiv (D-Wester, 2005). Genom intervjuer av kollegor i Göteborg har Elisabeth Ekstrand försökt få fram en bild av hur en skolkurator arbetar, då arbetsuppgifterna ofta är otydliga och därmed inte klart beskrivna för varken föräldrar eller annan skolpersonal (Ekstrand, 2001).

Det som kännetecknar en skolkuratorns arbete är den yrkesmässiga bredden. Detta då det finns flera arbetsuppgifter av helt olika karaktär men även att det är mycket ensamarbete som

upplevs som tungt. Uppgiften i elevperspektivet är att se till så fokuset ligger på eleven och få in alla relationer runt eleven så det blir ett sammanhang. (D-Wester, 2005; Backlund, 2007). Det är viktigt att skolkuratoren har redskap som bland annat kunskapen om skolan och samhällets funktioner, respekt för den unga människan och samtalsmetodik. Det viktigaste samtalet mellan en skolkurator och en elev är det enskilda behandlingssamtalet även om samtalsmetodiken används i alla former av samtal, det vill säga för så väl gruppsamtal som enskilda samtal (Ekstrand, 2001).

Skolkuratoren kan även fungera som livlina, och med detta menas att eleverna har någon som de kan vända sig till och att skolkuratoren i sin tur visar engagemang i eleverna genom att bland annat erbjuda neutral samtalskontakt. Det är oftast så att eleven själv i slutänden kommer fram till något beslut om en lösning och detta kommer av möjligheten att få samtala med en neutral person vilket är det bästa för eleven (Ekstrand, 2001). Det har visat sig finnas könsskillnader när det gäller att söka hjälp. Pojkarna söker oftast hjälp när deras problem har blivit så pass stora att de inte längre är hanterbara. Pojkar får även oftare hjälp av annan skolpersonal än flickor, genom att de ser till att pojkarna blir hjälpta av skolkuratoren. Flickorna söker oftare hjälp innan problemen blivit så stora och går oftare till skolkuratoren på eget initiativ än pojkarna (D-Wester, 2005).

Margitta Edgren, utredare i elevvårdsutredningen som kom våren 2000, skriver att det idag inte finns någon lag som stödjer något om skolans verksamhet inom elevvård och föreslår därmed att sådant ska finnas samt att detta regleras i skollagen (Edgren i Ekstrand, 2001). I skollagen (SFS 1985: 1100) finns det från och med 1993 en paragraf om att det måste finnas skolläkare och skolsköterska för skolhälsovården men det nämns inget i hela skollagen om att det rekommenderas att det finns eller måste finnas en skolkurator. Även Backlund (2007) stämmer in i resonemanget och nämner att det är mindre självklart att det finns en skolkurator på skolorna än att det finns en skolsköterska, och skolkuratorns exakta arbetsuppgifter är även de mindre självklara (ibid.). Flera av dem som arbetar på en grundskola anser att det på en skola ska finnas en skolkurator (Ekstrand, 2007).

Under grundskolan arbetar skolkuratoren en hel del med föräldrarna, då det är enormt viktigt att få med deras engagemang i samtalen kring, om och med deras barn. Skulle inte samarbetet fungera mellan skolkuratoren och föräldrarna så träder socialtjänsten in. Det är viktigt för de intervjuade skolkuratorerna att de finns till hands för eleverna, uppmärksammar problem i god

tid, har elevsamtal samt samarbetar med de olika personalgrupperna kring barnen. Vidare poängterar de också vikten av att vara på plats i skolan, där de genom att göra sig hörda kan vara med och påverka arbetet på skolan (Ekstrand, 2001). För att en skolkurator ska kunna arbeta på ett bra sätt måste hon visa att hon finns på skolan så människor känner till henne. Detta kan hon göra genom att bland annat ge en presentation av sitt arbete, hur det är tänkt att en skolkurator ska fungera, för eleverna (D-Wester, 2005).

1.5.2. Aktualisering hos skolkuratoren

Elever kan bli aktuella hos skolkuratoren av flera orsaker och blir då ett av flera ärenden. Ett ärende definieras bland annat med att skolkuratoren gör arbetet aktuellt och gör så det kretsar kring eleven utifrån den aktuella frågeställningen. När ärendet inte längre är aktuellt, så avslutas ärendet och ifall eleven skulle bli aktuell en gång till innebär det att skolkuratoren öppnar upp ett nytt ärende. Skolkuratoren är under arbetets gång skyldig att dokumentera allt arbete med eleverna för att det ska finnas ett skriftligt underlag för besluten (Utbildningsförvaltningen, 2004).

Enligt en rapport från Utbildningsförvaltningen, finns flera orsaker för en elevs första kontakt med en skolkurator. Exempel på detta är: Inlärningsproblematik, som till exempel läs- och skrivsvårigheter, låga studieresultat och prestationskrav. Hälsa, som till exempel eget missbruk och suicidrisk. Relationer, som till exempel kamratsvårigheter, mobbning och störande beteende, samt social problematik, som till exempel dödsfall och misshandel (Utbildningsförvaltningen, 2004). Andra svårigheter som elever kan råka ut för är problem med ekonomin och skilsmässa mellan föräldrarna (Stjernberg, 1996; D-Wester, 2005). Den vanligaste orsaken för en elev att bli aktuell hos skolkuratoren är problem av något slag i dennes relationer. Oftast när en elev blir aktuell hos skolkuratoren har någon vuxen redan bestämt vad problemet är, så kallad ”*beställning av insatser*”. (D-Wester, 2005, s. 12). Det kan även bli så problemfyllt för eleverna att de får en rädsla att gå till skolan, brist på motivation eller drabbas av rastlöshet, vilket innebär att skolarbetet blir lidande (Stjernberg, 1996).

2. MATERIAL OCH METOD

2.1. Metodval

Anledningen till att kvantitativ metod och enkätundersökning valdes som grund för genomförandet av denna undersökning är att fler personer får uttrycka sin åsikt och detta sker med större anonymitet jämfört med om en kvalitativ metod hade använts. Vid en kvalitativ metod har respondenterna inte samma grad av anonymitet då intervjuerna blir mer personliga och riskerna finns att få en så kallad intervju effekt. Med intervjuareffekt menas att den intervjuades svar påverkas, på ett oftast omedvetet plan, av den som intervjuar (Halvorsen, 1992). Dock används lite kvalitativ metod då det på vissa frågor i enkäten finns alternativet ”Annat” som en öppen fråga. Där kan eleverna själva få skriva sin åsikt utan att enkätens fasta svarsalternativ styr dem. Valet av metod motiveras även av att undersökningen är ute efter bredden och den stora massans åsikter, istället för djupet hos den enskilda personens åsikter. En enkätundersökning har dessutom den fördelen att de olika respondenternas åsikter lätt kan jämföras med varandra och därmed kommer helheten av urvalets svar fram. I en artikel nämner Nevo (1990) att en undersökning, där målgruppen direkt får svara på hur de upplevde en situation som respondenter, är att föredra utifrån både ett teoretiskt som ett praktiskt perspektiv. Då förhoppningen är att mäta så mycket det går i enkätundersökningen om vilka attityder eleverna har får de även frågan om de kan lita på skolkuratoren. Om de känner att de kan lita på skolkuratoren borde därmed generella attityder, som är svåra att mäta i en sådan här undersökning, luta åt det mer positiva hållet. Även om frågan ligger långt från syftet vad eleverna tror är de vanligaste ärendena till att andra elever besöker skolkuratoren valdes denna fråga att vara med då detta mäter elevernas attityder till andra elever som besöker skolkuratoren. Fokus i denna uppsats utgår från svenska förhållanden och därmed berörs ingen tidigare forskning om hur skolkuratorer arbetar i andra länder.

I resultatdelen jämförs flickor och pojkar med varandra där det är lämpligt samt med annat material som är relevant för uppsatsens syfte. Detta då det bör ge en mer omfattande bild av resultatet och därmed blir det mer ordning i informationen till läsaren som Yin (2007) rekommenderar. Det används även cirkeldiagram i resultatdelen för att ge läsaren en bättre visuell överblick. Uppgifterna från informantintervjun används i resultatdelen för att läsaren ska få en bild av hur elevernas uppfattning om vad skolkuratoren arbetar med stämmer med vad skolkuratoren har för arbetsuppgifter. Detta gjordes då det inte finns utgivet från skolans sida vad skolkuratoren arbetar med på just den skolan.

2.2. Urval och bortfall

Enkätundersökningen genomfördes i två högstadielklasser i årskurs nio med sammanlagt 37 elever som svarade på enkäten. Urvalsramen är eleverna och de är därmed enheterna som undersökningen utgår ifrån. Högstadiet valdes eftersom dess elever genomgår en fas i utvecklingen som bland annat innebär identitetsförvirring. En identitetsförvirring är när individen inte har hittat sig själv och hunnit mogna i sin personlighet. (Erikson, 2004). Utifrån denna identitetsförvirring kan det förväntas att eleverna har ett stort behov av att samtala med en skolkurator. Årskurs nio passade bäst att undersöka då dessa personer har gått längst på skolan och därmed borde haft fler tillfällen att besöka skolkuratoren än yngre personer, vilket troligtvis borde medföra att de har mer attityder till att besöka skolkuratoren. Två klasser valdes då det ger fler respondenter än en klass och därmed mer underlag för undersökningen. Detta gjorde även att en snedvridning av resultatet undveks. Exempel på en snedvridning är när en klass befinner sig i en mycket specifik situation gentemot varandra eller skolkuratoren.

Det externa bortfallet i undersökningen är 5,1 % då två flickor vände i dörren till klassrummet när de såg högen med enkäter och insåg vad som väntade. De valde att utan ord frivilligt avstå från medverkan och gjorde att flickornas andel sjönk med 11,8 %. Totalt är det interna bortfallet i undersökningen minimalt då det saknas svar från en pojke på fråga fem (Jag känner att jag kan lita på skolkuratoren) samt en pojke på fråga åtta (Om jag skulle prata med kuratorn skulle jag inte kunna prata om...), där personerna glömt eller avstått från att svara på frågan. Vidare finns det en tredje fråga, fråga fyra (Om du gått till skolkuratoren: Fick du en positiv eller negativ upplevelse av besöket?), där den ena klassen hade fått instruktioner att de inte behövde svara på frågan ifall de inte hade besökt skolkuratoren och det interna bortfallet uppgick till 54,1 % av eleverna. Av dem som har svarat på enkäten utmärkte sig två pojkar som svarat "Vet inte" på 89,5 % av frågorna, men då de svarat annat än "Vet inte" på de första frågorna är de med i beräkningarna.

2.3. Insamling av data

Fakta och tidigare forskning söktes parallellt som det utformades en enkät (Bilaga 1) till skolklasserna på grund av att skolornas sportlov låg senare än beräknat. Länkar i Mittuniversitetets bibliotek användes för att få fram fakta via de olika databaserna. Sökorden i dessa databaser var bland annat skolkurator*, kurator*, högstadie*, skol*, elev*, ungdom*,

attityd*, åsikt*, besök*, school counselor*, student*, student counselor*, confidence*, attitude* och trust, visit, talk och youth.

Flera skolor kontaktades via telefon och informerades om uppsatsens syfte och varför deras hjälp behövdes. Till slut gav en av rektorerna gav ett positivt besked. Att sportlovet låg senare än beräknat gjorde att enkäterna delades ut tidigare än planerat i två klasser i årskurs nio på en högstadieskola. Då författarna delade ut enkäterna i var sin klass ledde detta till att det interna bortfallet ökade på en fråga, se 2.2. Urval och bortfall. Det insamlade råmaterialet kodades och fördes in i statistikprogrammet SPSS och med hjälp av programmets beräkningar räknades resultatet fram. En informantintervju (intervju för att få fram bakgrundsfakta utan avsikt att analysera på) med skolans kvinnliga skolkurator ägde rum efter det att eleverna fått fylla i enkäten. Intervjun genomfördes för att få bekräftat vad skolkuratoren arbetar med genom att frågorna till intervjun (Bilaga 2) skrevs utifrån enkätens frågor och teman. Intervjun skrevs ut i talspråk och sedan fördes intervjuresultatet in i resultatdelen där det passade. Därefter analyserades uppgifterna från enkätresultatet med teorier och tidigare forskning. Det analyserades inte på skolkuratorns svar men däremot analyserades det kring varför elevernas verklighetsuppfattning inte är den samma som skolkuratorns. Slutligen skrevs diskussionen där funderingar och reflektioner kring arbetet lyfts fram.

2.4. Etiska överväganden

Åldern på eleverna undersöktes för att säkerställa att ingen var under 15 år. Då det visade sig att eleverna i undersökningen var 15 år eller över, genom att rektorn kontrollerade personnumren i klasslistan, behövdes inte föräldrarnas godkännande enligt Mittuniversitetets Forskningsetiska kommitté (2007). När enkäten delades ut fick eleverna information om att det är frivilligt att delta och att inga namn skulle skrivas. De informerades även om undersökningens syfte och att det inlämnade materialet i fortsättningen skulle behandlas konfidentiellt, det vill säga att ingen individ kan bli kopplad till svaren. Konfidentiellt behandlande av materialet är viktigt då syftet med detta arbete kan vara känsligt att prata öppet om för vissa elever.

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

3.1. Gruppsykologi

Det finns olika former av grupper som ger struktur till vardagslivet. Grupperna finns för att människor är sociala men också för att de tillfredställer olika behov som bara kan tillfredställas ihop med andra människor. Bland annat längtar individerna efter förståelse, glädje, kärlek och mening och den samhörigheten hoppas individerna få genom att gå med i en grupp. Utan en grupp att umgås med kommer en ensamhet som hotar individens identitet. Denna ensamhet kan användas som straff genom att hindra en individ att vara med i gemenskapen, ett exempel är isoleringscellerna i fängelset. En grupp definieras som: *"I en grupp samspelar medlemmarna (minst tre) för att nå ett mål eller utföra en uppgift"* (Svedberg 2004; s. 15).

En grupp ger inte bara positiva utan ger även negativa erfarenheter för individen. Att gruppen inte förstår individen, eller beter sig på ett oärligt och elakt sätt är exempel på detta. Det kan ge resultatet att individerna väljer att umgås med så få personer i taget som möjligt. Vissa väljer till och med, så ofta det går, att hålla sig för sig själva istället för att umgås med andra människor (ibid.). En skolklass är som en grupp och läraren är som en gruppleddare för den gruppen som är med och styr grupprocesserna (D-Wester, 2005). Det är vanligt att speciellt tonåringar uppför sig på ett annat sätt när de är själva med en vuxen jämfört med när de är tillsammans med andra tonåringar i en grupp (Sjölund, 2003).

3.1.1. Olika former av grupper

Primärgrupp är en grupp som håller för mycket påfrestningar med få medlemmar som har nära relationer till varandra (Svedberg, 2004). Eller som Sjölund (2003, s. 43) uttrycker det: *"De små grupper där alla känner varandra"*. Gruppen har gemensamma värderingar och aktiviteter (Nationalencyklopedin, 2010).

Gruppen är viktig för individens utveckling både fysiskt och psykiskt. Olika primärgrupper bildar ett sammanhang som är viktigt för individens identitet och överlevnad. Motsatsen är sekundärgrupp som är en grupp där individen är mer opersonlig med de övriga medlemmarna då de sällan känner varandra. Sekundärgrupperna bildas på grund av att medlemmarna har ett

gemensamt mål eller att deras ställning i samhället är likartad (Svedberg, 2004; Sjölund, 2003).

Referensgrupper är grupper som individen identifierar sig själv eller andra med. Den används som en mall för hur individen uppfattar sig själv eller andra och representerar de eftertraktade delarna i livet som individen strävar efter. Kännetecken på att någon tillhör en viss referensgrupp kan till exempel vara de människor personen väljer att umgås med, det märke personen har på sin mobiltelefon och sina kläder, men även den livsstil personen har. Att människor rent allmänt försöker närma sig, eller vara en del av, en eller flera referensgrupper kan förklara de enskilda individernas beteende och självuppfattning (Svedberg, 2004; NE 2010).

3.1.2. Grupprocesser

En grupp har ett så stort inflytande på sina medlemmar att gruppen i stor utsträckning bestämmer deras beteende vilket en undersökning visar. I ett helt kolsvart rum med endast en lysande fläck på en av väggarna ser det ut som att fläcken rör på sig fast den är helt stilla. I undersökningen fick försökspersonerna se på en sådan fläck, både tillsammans med en grupp och själva, och sedan uppskatta hur mycket fläcken rörde sig åt sidorna. Undersökningen kom fram till att individens uppskattning åt vilket håll fläcken rörde sig påverkades av gruppens åsikt. Uppskattningen ändrades lättare hos individer (som gjort den först själv och sedan i grupp) än hos individer (som gjort uppskattningen i två grupper efter varandra) när forskarna jämförde deras första uppskattning med deras andra. Försökspersonernas åsikter ändrades oftast inte då de först uppskattat fläckens rörelser tillsammans med en grupp och därefter gjort om uppskattningen själva (Sjölund, 2003).

Individen kan antingen anpassa sig efter gruppen, försöka få gruppen att ändra sig, bli den som tycker annorlunda än gruppen eller att lämna gruppen. Anpassningen visas i en undersökning om gruptryckets påverkan. Medlemmarna i en grupp fick i uppdrag att medvetet ge ett falskt uttalande om olika bilder. I varje grupp fanns en försöksperson, som var omedveten om de andras instruktioner, med uppdraget att svara vad personen trodde. Alla försökspersonerna märkte av gruptrycket. Över hälften av dem gjorde en egen uppfattning medan de övriga höll med i gruppens felaktiga uppfattning. Ju fler gruppmedlemmar som var emot försökspersonens åsikt desto troligare var det att försökspersonen följde gruppens felaktiga

bedömning av bilderna. Av de som gjorde samma uttalande som gruppen trodde några att det de sett och bedömt var sant. Andra trodde att de själva gjort en felbedömning och följde majoriteten då den borde ha rätt. Ytterligare andra personer visste om att de svarade fel men valde ändå att hålla med gruppen av rädsla för att verka ”annorlunda”. Denna undersökning gjordes flera gånger med liknande resultat. När samma undersökning gjordes på tonåringar skiljde sig resultatet mot när den gjordes på vuxna. Tendensen var större att det som avgjorde deras svar var att de inte ville vara annorlunda utan ville vara som alla andra (Sjölund, 2003).

Grupper har oskrivna regler som till exempel att ingen ska sticka ut ur gruppen mer än vad gruppen tillåter, varken på ett positivt eller negativt sätt. Den som bryter mot de oskrivna reglerna får gruppens negativa reaktion mot sig fram till en viss gräns då personen antingen utesluts eller får rollen som avvikande i gruppen. Ju mindre tryck, som gruppen har på sig från omgivningen, desto mer kan en medlem sticka ut utan att få en reaktion från gruppen. Dessa oskrivna regler delas in i fem delar, som är speciellt vanligt i åldersgrupperna som fortfarande går i grundskolan. Ingen gruppmedlem ska göra mer än de andra, säga något som kan skada gruppen och dess medlemmar, tro att den personen är bättre än de andra i gruppen, ”fjäska” för ledaren eller vara sämre än gruppens genomsnitt. Gruppen reagerar mot individer som bryter mot de oskrivna reglerna genom att straffa dem. Ju mer problematisk händelsen uppfattas desto mer straff får individen från gruppen. En lättare form av straff är att utsätta regelbrytaren för elaka skämt så personen blir utskrattad och skäms medan det värsta straffet är att regelbrytaren utesluts ur gruppen eller råkar ut för någon form av fysiskt straff (Sjölund, 2003).

3.2. Attityder

Begreppet attityder har ingen allmänt accepterad betydelse. I det tyska språket finns det till exempel flera ord för attityder (González, 1992). Attityder handlar dock, som tidigare nämnts, om en individs inställning, som uppstår genom erfarenheter (Nationalencyklopedin, 2010). Det samhällsvetenskapliga attitydbegreppet innehåller ofta tre olika komponenter, en tanke- eller kunskapskomponent, en känslokomponent och en handlingskomponent. Tanke- eller kunskapskomponenten handlar om de föreställningar eller idéer som individer har om någon annan individ eller en speciell situation. Känslokomponenten handlar om de känslor individen har mot just den andra individen eller situationen. Handlingskomponenten är individens sätt

att handla i förhållande till den andra individen eller den speciella situationen (Angelöw & Jonsson, 2000).

Det finns även vissa forskare som menar att attityder främst kan förstås med utgångspunkt från de funktioner de har. Funktioner som till exempel förståelse, försvar av självkänslan och värdet av att individen får uttrycka sina värderingar. Attityder kopplade till förståelse ger individen en grund i hur händelser ska tolkas i vardagen, vilket blir en hjälp att förstå världen runt omkring. Attityder kopplade till försvar av självkänslan innebär att attityderna hjälper individen att stå på sig vid eventuell kritik och stärker på så sätt självförtroendet. Den tredje funktionen är att kunna berätta för alla medmänniskor vem den egna personen är som individ, det vill säga göra dem uppmärksamma på vad hon uppskattar respektive inte uppskattar. Individen får med andra ord uttrycka sina värderingar (Angelöw & Jonsson, 2000).

Individer blir bedömda dels efter vilka värderingar de uttrycker men även med utgångspunkt hur de agerar, det vill säga hur de handlar i praktiken. Socialpsykologer frågar sig dock om det är möjligt att på förhand förutse beteendet hos en individ utifrån de attityder som på förhand är kända hos henne. Svaret som socialpsykologerna ofta ger är att det går att förutse beteendet, men endast i viss utsträckning. Detta innebär att attityder och beteenden inte alltid är samspelta. Det betyder bland annat att beteendet inte återger våra attityder, ett exempel är när det till exempel serveras kokt fisk och individen äter fast personen egentligen inte gillar kokt fisk. Det kan även vara så att attityden inte har blivit tillräckligt undersökt, vilket innebär att individen gjort tvärt emot den åsikt personen har om saken. Ett exempel på detta är när en individ tycker det är viktigt att gå och rösta, men inte gör det. Ytterligare en anledning till att attityder och beteende inte är samspelta är att attityder inte behöver förutsäga beteendet eftersom individens attityder inte baseras på personens tidigare erfarenheter (Angelöw & Jonsson, 2000).

Det finns tre faktorer som är viktiga för förståelsen av attitydförändringar. Dessa kallas för källan (sändaren), publiken (mottagaren) och budskapet (kommunikationen). Dessa faktorer kompletteras ofta av ytterligare en faktor, nämligen betydelsen av det sociala sammanhang i vilken kommunikationen utspelar sig. Sändaren kan sammanfattas på flera sätt. Bland annat med ordet trovärdighet som innebär att sändaren ger intrycket av att ha en övertygande expertroll och skapar därmed förtroende. Ordet argumentation är ytterligare en

sammanfattning. Detta innebär att sändaren vinner argumentationen utan att försöka övertala sin publik och det gör att sändaren framstår som övertygande i sin roll som källa (Angelöw & Jonsson, 2000).

I en undersökning som genomfördes i Sverige under 1950-talet var försökspersonerna indelade i tre grupper som alla fick olika information angående tandvård. En tid efter experimentet blev dessa personer tillfrågade om hur de skötte sina tänder. Det visade sig att de personer som fått den minst avskräckande formen av information skötte tandhygienen bäst. Detta innebär att användningen av skrämstaktik har en tendens att skrämna individerna så pass mycket att de inte tar till sig budskapet (Angelöw & Jonsson, 2000).

Ett begrepp inom attitydteorin är kognitiv dissonans, tankekonflikt. Detta uppkommer i samband med att ” *två uppfattningar eller åsikter står i disharmoni med varandra*” (Festinger i Angelöw & Jonsson, 2000, s. 175). Eftersom kognitiv dissonans för med sig obehag försöker individen finna olika sätt att minska den kognitiva dissonansen. Detta för att de enskilda individerna gärna ser att deras beteenden och attityder stämmer överens med varandra, både så att de själva kan se det men även andra runt omkring dem (Festinger i Angelöw & Jonsson, 2000). Dissonansen kan medföra att individen blir osäker på sig själv i olika situationer, vilket innebär att hon måste finna den fakta hon behöver för att känna sig informerad. Genom att göra detta minskar dissonansen (Andersson, 2001). Människan som en förnuftig varelse existerar inte utifrån den kognitiva dissonansen utan den ser snarare människan som en förenklande varelse. Detta beror på att människan inte *ser* sig själv motiverad att göra rätt för sig utan snarare att det som motiverar en människa är *tron* att individerna gör rätt. Människan finner ett sätt att skydda självkänslan genom sin reducering av tankekonflikten, vilket i sin tur ger individen en positiv självuppfattning (Angelöw & Jonsson, 2000).

4. RESULTAT

Vid den undersökning som genomfördes i enkätform på en högstadieskola i Östersund var eleverna uppdelade i två klasser och tillsammans blev det 22 pojkar (59,5 %) och 15 flickor (40,5 %). De procent som eventuellt inte nämns i resultatet är den andel elever som på frågan svarat ”Vet inte”. Procenttalen anger procenten av elever som svarat på frågan och inte procenten på eleverna som svarat på enkäten.

Flickor		Pojkar		Andel % av elevgruppen då alla 37 har besvarat frågan
Andel % bland flickorna då alla 15 har besvarat frågan	Antal personer	Andel % bland pojkarna då alla 22 har besvarat frågan	Antal personer	
6,7 %	1	4,5 %	1	2,7 %
13,3 %	2	9,1 %	2	5,4 %
20 %	3	13,6 %	3	8,1 %
26,7 %	4	18,2 %	4	10,8 %
33,3 %	5	22,7 %	5	13,5 %
40 %	6	27,3 %	6	16,2 %
46,7 %	7	31,8 %	7	18,9 %
53,3 %	8	36,4 %	8	21,6 %
60 %	9	40,9 %	9	24,3 %
66,7 %	10	45,5 %	10	27 %
73,3 %	11	50 %	11	29,7 %
80 %	12	54,5 %	12	32,4 %
86,7 %	13	59,1 %	13	35,1 %
93,3 %	14	63,6 %	14	37,8 %
100 %	15	68,2 %	15	40,5 %
		72,7 %	16	43,2 %
		77,3 %	17	45,9 %
		81,8 %	18	48,6 %
		86,4 %	19	51,4 %
		90,9 %	20	54,1 %
		95,5 %	21	56,8 %
		100 %	22	59,5 %

Tabell 4.1

Förtydligande av flickornas minoritet och vad detta betyder för undersökningen samt att förenkla för läsaren om denne vill få fram mer information ur siffrorna som nämns i arbetet. Observera: Vid de tre tillfällen då en eller flera personer inte har svarat på frågan är procentsatsen annorlunda. Frågor med annorlunda procentsats är fråga fyra ”Om du gått till kuratorn: Fick du en positiv eller negativ upplevelse av besöket?”, fråga fem ”Jag känner att jag kan lita på kuratorn” och fråga åtta ”Om jag skulle prata med skolkuratorn skulle jag inte kunna prata om...”.

4.1. Envalsfrågor

På dessa frågor kunde eleverna endast välja ett svarsalternativ.

Det framkommer att 59,5 % av eleverna känner till att det finns en skolkurator på skolan (80 % av flickorna och 45,5 % av pojkarna), medan 24,3 % av de tillfrågade, alla pojkar, inte känner till att det finns en skolkurator på skolan. Detta med pojkarna visar sig även i att fler pojkar än flickor (45,5 % av pojkarna och 33,3 % av flickorna) säger sig inte ha fått någon information alls om vad skolkuratorn gör, totalt är det sammanlagt 40,5 % av eleverna. Det är fler, 48,6 % av eleverna, som säger sig ha fått någon form av information. Av de som fått

information är det två elever som gått till skolkuratoren för att prata där den ena personen fick en positiv upplevelse av besöket medan den andra fick en negativ upplevelse. Båda eleverna som besökt skolkuratoren anser att deras kompisar har en positiv inställning till att de skulle gå till henne och de säger samtidigt att de kan tänka sig att gå dit.

Fler pojkar än flickor (40,9 % av alla pojkar respektive 26,6 % av alla flickor, sammanlagt tretton elever), har svårt att tänka sig att prata med skolkuratoren. Det är fyra elever, en flicka och tre pojkar, som mer eller mindre kan tänka sig att prata med skolkuratoren. På syftets sista fråga ifall eleverna känner att de kan lita på skolkuratoren svarar sammanlagt nio elever (25 %), varav fem flickor och fyra pojkar, att de kan lita lite eller mer på skolkuratoren. Det är ingen som nämner att de inte kan lita på skolkuratoren, däremot svarar majoriteten (75 %, 27 elever) antingen neutral, genom att kryssa i mittenrutan, eller "Vet inte". En pojke har inte svarat på frågan.

Av flickorna anser tolv individer (80 %) att den som går till skolkuratoren mer eller mindre är modig, samma grupp är hos pojkarna fem till antalet (22,7%) och detta blir sammanlagt strax under hälften (45,9%) av eleverna. Ingen av flickorna och fyra av pojkarna anser att den som går till skolkuratoren inte alls är särskilt modig då de svarar på den lägre delen av skalan. På vad de som svarade på enkäterna tror att andra elever anser om samma fråga svarade sju elever att den som går till skolkuratoren, mer eller mindre, är modig enligt andra elever. Det är tre pojkar och en flicka som inte håller med så mycket, alternativt inte håller med alls, om att de tror att andra elever anser att den som går till skolkuratoren för att prata är modig. Majoriteten av eleverna (59,1 % av pojkarna och 93,3 % av flickorna, totalt 27 elever) anser att den som går till skolkuratoren inte är en förlorare. En flicka och tre pojkar svarar att de inte håller med så mycket i påståendet att den som går till skolkuratoren skulle vara en förlorare. Sammanlagt 40,5 % (det vill säga 60 % av flickorna och 27,3% av pojkarna) håller inte med alls om att andra elever tycker att den som går till skolkuratoren är en förlorare medan en pojke håller med mycket.

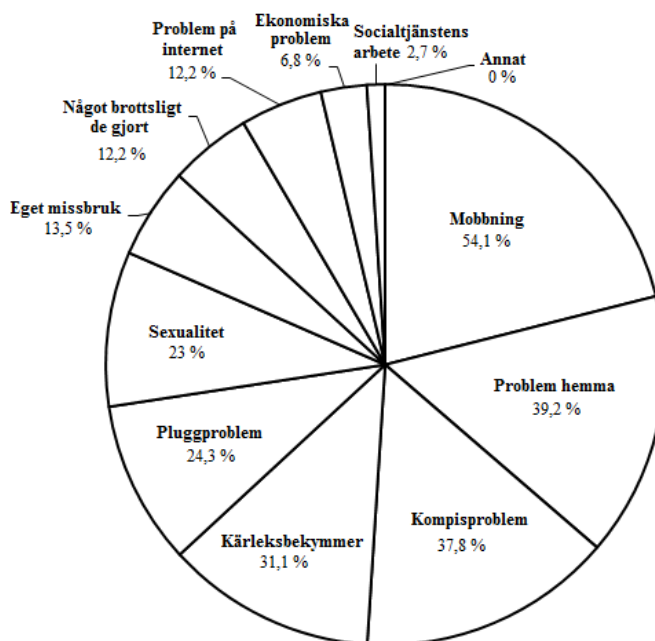
En pojke anser att skolkuratoren lägger ner lite kraft på att hjälpa medan nästan en tredjedel av eleverna (det vill säga tolv individer som därmed bildar 32,4 % av alla elever som svarat på enkäten) anser att skolkuratoren lägger ner mycket kraft eller all kraft hon har på att hjälpa. Elva elever håller med mycket eller mer i påståendet att de tycker att skolkuratoren gör ett bra

jobb medan tre elever inte håller med så mycket eller inte håller med alls. Nära hälften av eleverna (17 elever, varav 46,7 % av flickorna och 45,4 % av pojkarna) håller inte alls med eller håller inte med så mycket i påståendet att deras kompisar skulle påverka deras åsikter om att gå till skolkuratorn. Däremot håller tre av flickorna med mycket om att deras kompisar påverkar deras åsikter om att gå till skolkuratorn.

4.2. Flervalsfrågor

På dessa frågor kunde eleverna välja mer än ett svarsalternativ.

Eleverna svarade på vad de tror att flickor och pojkar pratar om. När dessa svar slås samman kommer procenten på vad eleverna tror att både pojkar och flickor pratar om vilket visas i cirkeldiagram 4.2.1.

Cirkeldiagram 4.2.1

Det sammanslagna svaret på vad eleverna har gett för svar på frågorna om vad de tror att pojkar respektive flickor kan prata om hos skolkuratorn.

För att svara på syftets andra fråga vad eleverna själva skulle kunna tänka sig att prata respektive inte prata med skolkuratorn om kommer här en genomgång om vad svaren på enkäterna säger om detta. En sammanfattning finns i cirkeldiagram 4.2.2 och 4.2.3. En pojke har inte svarat på vad han inte kan tänka sig att prata om vilket gör att procentsatsen är annorlunda.

På frågan om vad eleven som individ skulle kunna prata om hos skolkuratorn svarade en av flickorna att de kan prata om kärleksbekymmer, medan hela 53,3 % av flickorna inte kan tänka sig prata om samma ämne. Fler pojkar än flickor, totalt 59,1 % av pojkarna, tror att flickorna kan prata om ämnet kärleksbekymmer. Av pojkarna kan en av dem tänka sig att prata om kärleksbekymmer medan hela 27,3 % av de pojkar som besvarat frågan, sex personer, inte kan tänka sig att prata om det. Totalt två pojkar har svarat att de tror att pojkar pratar om kärleksbekymmer. Skillnaden mellan vad pojkarna säger sig kunna prata om (se

ovan) och vad flickorna (20 % av dessa) tror att pojkarna kan prata om kärleksbekymmer är ännu större.

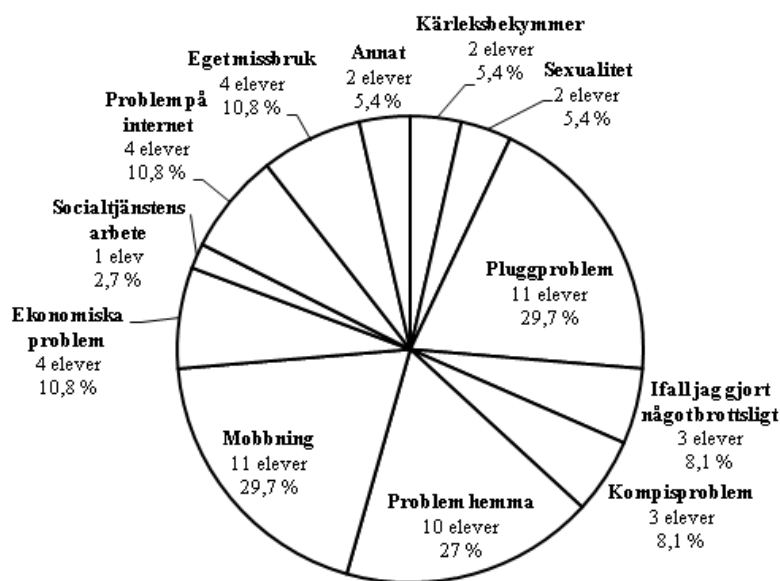
En av flickorna kan tänka sig att prata om sin sexualitet medan en tredjedel, fem flickor, inte kan tänka sig att prata om sin sexualitet. Detta skiljer sig mot andelen pojkar (36,4 %) och flickor (26,7 %) som tror att flickorna kan tänka sig att prata om sin sexualitet. En av pojkarna kan tänka sig och tre pojkar kan inte tänka sig att prata om samma ämne medan fem elever tror att pojkarna kan tänka sig att prata om sexualitet.

De som kan tänka sig att prata om pluggproblem är 33,3 % av flickorna och 27,3 % av pojkarna. De som tror att flickorna kan prata om pluggproblem är 40 % av flickorna och 18,2 % av pojkarna. Av de som tror att pojkarna kan tänka sig att prata om pluggproblem är andelen av pojkarna 13,6 % och andelen av flickorna är 33,3 %. De som inte kan tänka sig att prata om pluggproblem, är 13,3 % av flickorna (två flickor) och 14,3 % (tre pojkar) av pojkarna som besvarat frågan.

Ett fåtal, tre elever, kan tänka sig att prata med skolkuratorn om ifall de har gjort något brottsligt. Antalet som inte kan tänka sig att prata om ämnet är tio elever (av dem är åtta pojkar vilket är 38,1 % av pojkarna som svarat på frågan). De som tror att pojkar kan prata om detta är sex elever och tre elever tror att flickor kan prata om detta.

Att flickor kan tänka sig att prata om kompisproblem tror 66,7 % av flickorna och 50 % av pojkarna. Av flickorna har två svarat att de kan prata om ämnet och fyra flickor har svarat att de inte kan prata om kompisproblem. Att pojkarna skulle kunna prata om kompisproblem tror en tredjedel av flickorna, fem flickor, och två pojkar medan en pojke svarat att han kan tänka sig att prata om kompisproblem. Pojkarna som inte kan tänka sig att prata om ämnet är två elever. Sammanlagt kan tre elever tänka sig att prata om kompisproblem medan sex elever inte kan tänka sig att prata om det.

Nära hälften av flickorna, 40 %, kan tänka sig att prata om problem hemma medan en flicka inte kan tänka sig att prata om detta. Detta skiljer sig mot andelen pojkar (36,4 %, åtta pojkar)

Cirkeldiagram 4.2.2

Vad eleverna kan tänka sig att prata med skolkuratorn om. Ytterligare 10 elever (27 %) svarade "Vet inte".

och flickor (53,3 %, åtta flickor) som tror att flickorna kan tänka sig att prata om problem hemma. Fyra av pojkarna kan tänka sig och två pojkar kan inte tänka sig att prata om samma ämne medan 46,7 % av pojkarna och 27,3 % av flickorna tror att pojkarna kan tänka sig att prata om problem hemma.

Ett litet antal, tre flickor, kan tänka sig att prata om mobbning med skolkuratorn och antalet som inte kan tänka sig att prata

om ämnet är två flickor. Övriga flickor kryssade inte i alternativet. Av pojkarna tror 45,5 % och av flickorna tror 60 % att flickor kan prata med skolkuratorn om mobbning. Totalt kan åtta pojkar prata om mobbning medan två pojkar har svarat att de inte kan tänka sig att prata om ämnet. Majoriteten av flickorna, 73,3 %, och 45,5 % av pojkarna tror att pojkarna kan tänka sig att prata om mobbning.

Av dem som svarade att de kan tänka sig att prata med skolkuratorn om problem på Internet med obehagliga upplevelser är tre flickor och en pojke. De som inte kan tänka sig att prata om detta är en flicka och fyra pojkar. De som tror att flickorna kan prata om problem på Internet är sju personer medan två personer tror att pojkarna kan prata om detta ämne.

På frågan om ifall de kan prata om ett eventuellt eget missbruk svarade två av vardera kön att de kan tänka sig detta. De som inte kan tänka sig att prata om ämnet är tre flickor och åtta pojkar vilket sammanlagt blir 30,6 % av eleverna. Antalet som tror att flickorna kan prata om sitt eget missbruk är fyra elever medan de som tror att pojkarna kan prata om samma ämne är en pojke och fem flickor.

De som kan tänka sig att prata om ekonomiska problem är fyra personer, alla pojkar. De som inte kan tänka sig att prata om ämnet är tre pojkar och två flickor. Ingen tror att pojkar kan tänka sig att prata om ekonomiska problem medan samma siffra för flickornas del är fem elever som tror att de kan prata om ekonomiska problem.

Ingen flicka och en pojke kan tänka sig att prata med skolkuratoren om socialtjänstens arbete. De som inte kan tänka sig att prata om ämnet är fyra flickor och en pojke. Ingen tror att pojkarna kan tänka sig prata om detta medan endast två pojkar tror att flickor kan prata om socialtjänstens arbete.

En pojke och en flicka har svarat att de kan tänka sig att prata om ett annat ämne, än alternativen som nämnts i enkäten, med skolkuratoren. Ingen, varken pojkar eller flickor, kan tänka sig att inte prata med skolkuratoren om ett annat ämne. Vare sig någon av flickorna eller pojkarna tror att pojkar respektive flickor kan prata om ett annat ämne med skolkuratoren.

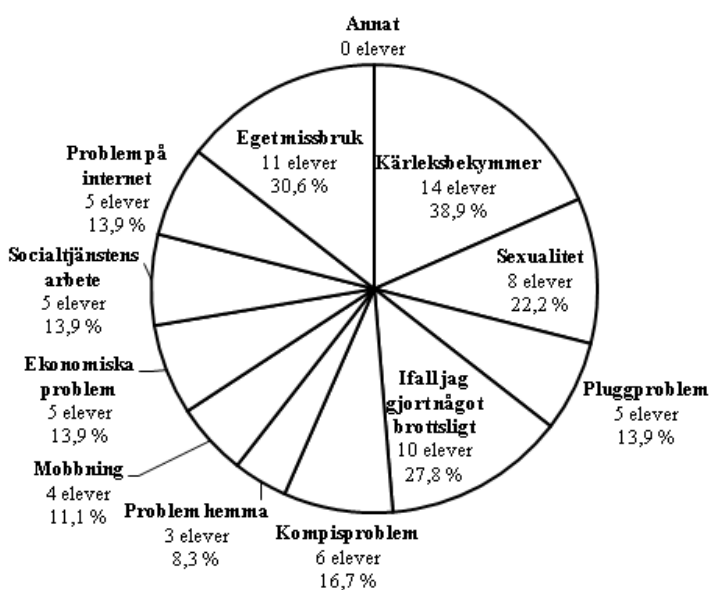
De som kryssat i alternativet "Vet inte" på frågan om vad de kan tänka sig att prata om är fem av vardera kön (33,3 % av flickorna och 22,7% av pojkarna). De som kryssat i samma alternativ på vad de inte kan tänka sig att prata om är 52,4 % av pojkarna (elva personer) och 40 % av flickorna (sex personer). Eleverna som kryssat i att de inte vet vad de tror att flickorna pratar med skolkuratoren om är 27 % och de som inte vet vad de tror att pojkarna pratar om är 36,1 %.

Om alternativet "Vet inte" borträknas ger sammanlagt elva flickor (73,3 % av flickorna) och 18 pojkar (81,8 % av pojkarna) ett svar på att de kan tänka sig att prata med skolkuratoren om något ämne angivet som ett alternativ i enkäten. Bortsett från alternativet "Vet inte", kryssade flickorna i totalt 28 alternativ som de kan tänka sig att prata med skolkuratoren om medan pojkarna kryssade i 32 alternativ. De antal som svarade "Vet inte" är fyra inom respektive kön.

På vad eleverna inte kunde tänka sig att prata om, återigen är alternativet "Vet inte" borträknat, har nio flickor (60 % av flickorna) och elva pojkar (52,4 % av pojkarna som har svarat på frågan, en pojke gav inget svar på frågan) angett minst ett ämne. Totalt, bortsett från

alternativet ”Vet inte”, har flickorna sammanlagt kryssat 34 alternativ som de inte kan tänka sig att prata om medan pojkarna har kryssat i totalt 41 alternativ vilket gör att pojkarna är mer ovilliga att prata om något ämne. De som svarat ”Vet inte” är sex flickor och tio pojkarna.

Antalet ikryssningar som eleverna kan prata respektive inte prata om överväger antalet ikryssade alternativ som anger vad eleverna inte kan prata om med 15 fler ikryssningar, av dem är nio ikryssade av pojkarna. Flickorna har kryssat i 25 ikryssningar som svar på vad de kan tänka sig att prata om och pojkarna har gjort 32 ikryssningar om alternativet ”Vet inte” räknas bort. Eleverna tror att pojkarna är mindre villiga att prata om något ämne än flickorna då de kryssat i sammanlagt 73 alternativ på vad de tror att pojkarna kan tänka sig prata om mot 117 ikryssning på vad de tror att flickor kan tänka sig prata om, ifall alternativet ”Vet inte” räknas bort. Sammanfattning av stycket blir att pojkarna har lättare att prata om något ämne än flickorna, men att andra elever tror att flickorna har lättare att prata om något ämne.

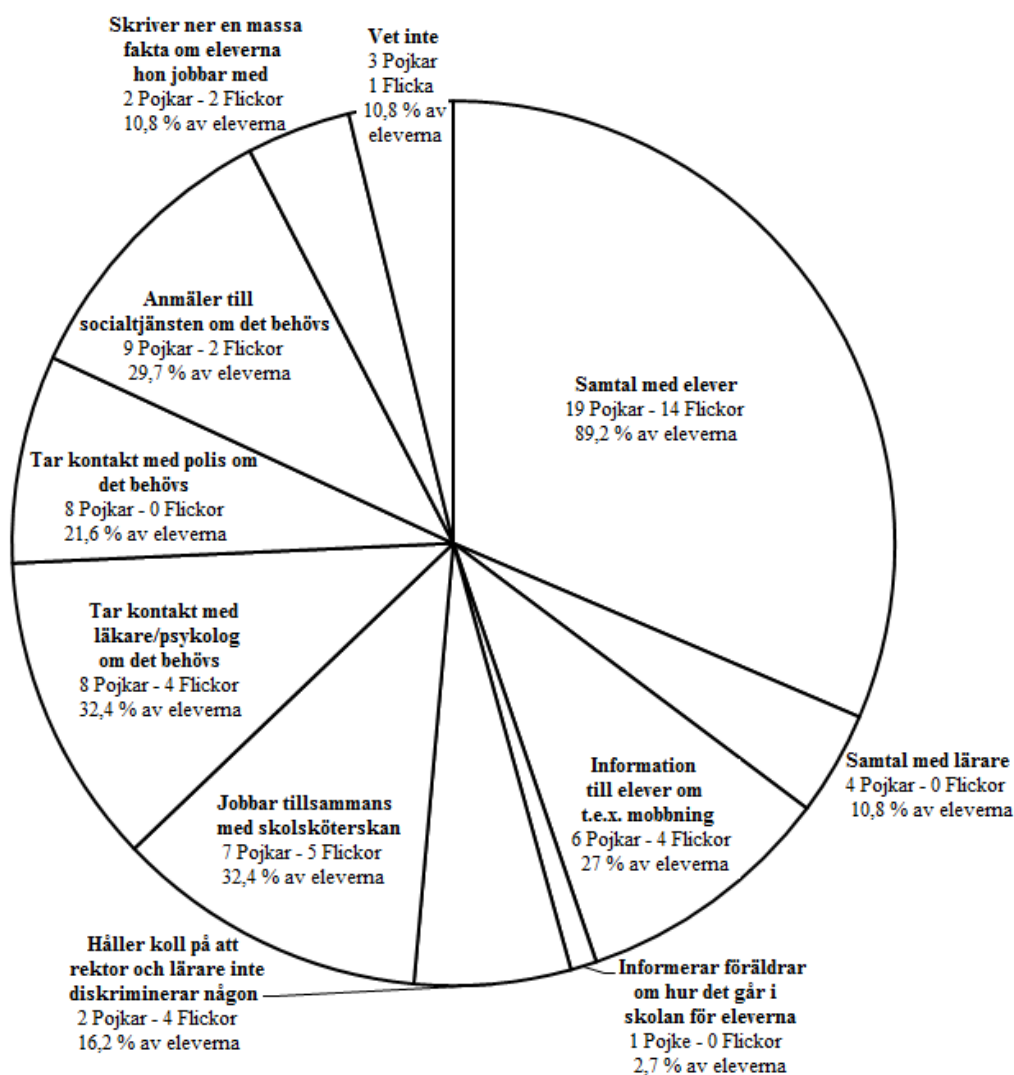
Cirkeldiagram 4.2.3

Vad eleverna inte kan tänka sig att prata med skolkuratorn om. Ytterligare 17 elever (47,2 %) svarade ”Vet inte”. En elev har inte svarat på frågan och räknas inte med i procentalen.

Sammanfattningsvis tror eleverna att de vanligaste anledningarna till att andra elever besöker skolkuratorn för att samtala är mobbning, totalt 54,1 % av eleverna, vilket besvarar den första frågan som ska ge svar åt syftet. Det eleverna tror är det vanligaste ämnet för flickor att prata om är kompisproblem (56,8 % av alla eleverna tror att detta) och det de tror är vanligast för pojkarna att prata om är mobbning (56,8 % av alla eleverna).

På frågan om vad de tror att skolkuratorn har för arbetsuppgifter kunde eleverna kryssa för fler än ett alternativ. På frågan kryssade ingen av eleverna för alternativet ”Annat”. För övriga svar; se cirkeldiagram 4.2.4 på nästa sida. Skolkuratorn bekräftar under intervjun eller i mejl

att hennes arbetsuppgifter är: Samtal med elever, träffar med föräldrar, arbetar med skolsköterskan, samtalar med lärare, att kontakta psykolog samt läkare och att hon informerar klasser om till exempel mobbning. Hon bekräftar även att hon har liknande arbetsuppgifter som förslagen eleverna har tagit del av: minnesanteckningar om eleverna samt rådfrågar polis och socialtjänst vid behov. Däremot dementerar hon att det är hon som anmäler till socialtjänsten samt att hon håller koll på ifall lärare diskriminerar någon.

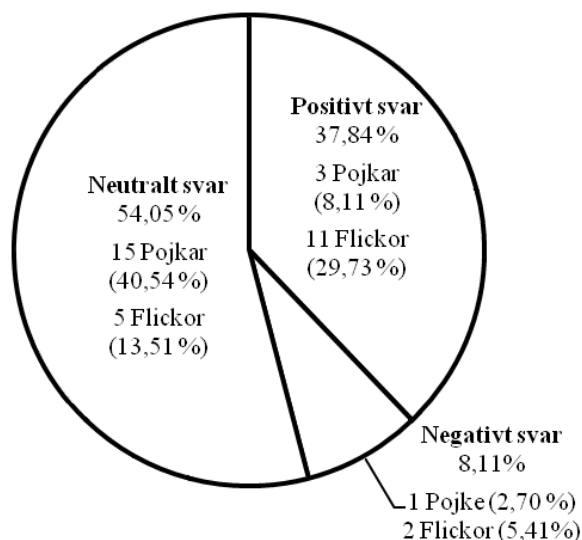

Cirkeldiagram 4.2.4

Vad eleverna tror är skolkuratorns arbetsuppgifter. Alternativen är de samma som på enkäten.

I enkäten hade eleverna femton svarsalternativ där de kunde kryssa i fler än ett alternativ. Dessa alternativ var i förväg fördelade på sex positiva, sju negativa och två neutrala svarskategorier som uppsatsens författare själva har kommit fram till genom en egen värdering av alternativen. Den här indelningen i svarskategorier kände eleverna inte till. Då en

elev har kryssat i flera alternativ, positivt och negativt, räknas svaren ihop. Där det är flest positiva svar räknas dessa som ett positivt svar trots att det även finns negativa svar med. Detsamma gäller för de negativa svaren. Där det var lika mycket negativa som positiva svar

Cirkeldiagram 4.2.5

Vad eleverna tror att deras kompisar anser om när att de besöker skolkuratorn, omvandlat till positiva, negativa samt neutrala svar.

De positiva alternativen i enkäten är: ”Jag var modig” (13,5 %), ”Jag bryr mig om mig själv” (8,1 %), ”Jag var häftig” (2,7 %), ”Det var bra att jag gjorde så” (29,7 %), ”Jag var ett föredöme” (2,7 %) och ”Jag hade säkert bra skäl” (18,9 %). De negativa svarsalternativen i enkäten är: ”Jag var feg” (0 %), ”Jag var desperat” (2,7 %), ”Jag var löjlig” (8,1 %), ”Det var dåligt gjort av mig” (2,7 %), ”Jag hade kunnat klara det själv”(5,4 %), ”Jag var konstig” (5,4 %) och ”Jag var omogen” (0 %). De två neutrala svarsalternativen i enkäten är ”Vet inte” (45,9 %) och ”Annat” (2,7 %).

4.3. Sammanfattande svarsfrekvens mellan flera frågor

De som svarat neutralt eller ”Vet inte” i vad deras kompisar skulle tycka har oftast svarat ”Vet inte” på övriga frågor. Majoriteten av dem som angett att deras kompisar skulle tycka något positivt eller negativt om att de gick till skolkuratorn, totalt tretton elever, känner till att det existerar en skolkurator på skolan. Av eleverna som tror att deras kompisar har en positiv inställning till att de besöker skolkuratorn svarar tio elever att de inte håller med, alternativt inte håller med så mycket, om att de som går till skolkuratorn är en förlorare. Av eleverna, två elever som tror att deras kompisar skulle anse det negativt respektive sex elever som tror

kompisarna skulle anse det positivt att de går till skolkuratoren, har även angett att skolkuratoren lägger ner mycket eller all kraft hon har på att hjälpa eleverna.

De elever som svarat att deras kompisar skulle anse något positivt alternativ ifall de gick och pratade med skolkuratoren anser åtta elever att deras kompisar inte påverkar deras åsikter om skolkuratoren. De tre som svarat att deras kompisar skulle anse något negativt svarsalternativ ifall de gick och samtalade med skolkuratoren anser också att deras kompisars påverkan deras inställning till skolkuratoren varken är stor eller liten. Av eleverna som anger att de tror att deras kompisar skulle tycka något negativt svarsalternativ ifall de gick till skolkuratoren, håller två elever även mer eller mindre med om att skolkuratoren gör ett bra jobb.

De som svarat att de inte håller med eller inte håller med så mycket om att de kan tänka sig gå och prata med skolkuratoren har fem även svarat att de tror att deras kompisar skulle anse något positivt svarsalternativ ifall de gick och samtalade med skolkuratoren. Av de som svarat att de på något sätt håller med om att de kan tänka sig att besöka skolkuratoren har två elever även svarat att deras kompisar skulle anse något negativt svarsalternativ ifall de gick och samtalade med skolkuratoren. En pojke som svarar att han tror att hans kompisar skulle svara mest negativa svarsalternativ, på vad de anser om att han gick till skolkuratoren, svarar samtidigt att han håller med om att han kan lita på skolkuratoren, men även att han kan tänka sig gå och samtala med henne.

I enkäten ställdes tre frågor till eleverna där ordet ”modig” är med i själva frågan eller finns med som ett svarsalternativ. Det utmärktes inget tydligt samband mellan vad eleverna svarade på dessa frågor. Dessa frågor gällde vad de själva, vad de tror att kompisarna och vad de tror att andra anser om en person går till skolkuratoren är modig eller inte. På frågan om elevernas föräldrar har någon högre utbildning än gymnasienivå märktes ingen skillnad mellan hur eleverna vars föräldrar var högutbildade svarade jämfört med hur eleverna vars föräldrar var lågutbildade svarade.

Vid jämförelse på vad eleverna svarat på frågorna om de känner att de kan lita på skolkuratoren och vad de har svarat på ifall de känner till att det finns en skolkurator på skolan blev resultatet följande: Av de som känner till att det finns en skolkurator på skolan säger sig 10 elever inte veta om de kan lita på henne eller inte, sex elever varken litar eller inte litar på

henne och fem elever håller med om att de kan lita på skolkuratoren. Av de som inte känner till att det existerar en skolkurator på skolan anger sju elever att de inte vet om de kan lita på henne och två elever anger att de på ett eller annat sätt kan lita på henne. Övriga elever som inte nämns i uppräknningen är de elever som angett "Vet inte" på frågan ifall de vet om det finns en skolkurator på skolan.

Det är två elever som på något sätt håller med om att de inte kan tänka sig att prata med skolkuratoren men samtidigt känner att de litar på henne. Av de elever som inte har fått någon information om vad skolkuratoren arbetar med säger tre elever att de på ett eller annat sätt håller med att de kan lita på skolkuratoren. De som svarat att de på något sätt inte kan tänka sig att prata med skolkuratoren men samtidigt också håller med, på något sätt, att de kan lita på skolkuratoren är tre elever.

Av de elever som tror att skolkuratoren jobbar ihop med skolsköterskan säger sig sex elever inte ha fått någon information om vad skolkuratoren arbetar med och ytterligare sex elever säger sig ha fått någon form av information om vad hon arbetar med. Av eleverna som tror att skolkuratoren sysslar med att anmäla till socialtjänsten svarar två elever att de inte kan tänka sig att prata med henne. En annan elev, som även han tror att skolkuratoren sysslar med att anmäla till socialtjänsten, svarar att han håller med att han kan tänka sig att prata med henne.

5. TOLKNING OCH ANALYS

Det Sjölund (2003) nämner om att det finns en rädsla för att vara annorlunda mot resten av gruppen och att ingen enskild individ, enligt oskrivna regler, ska sticka ut mer än vad gruppen tillåter kan kopplas samman med att många av eleverna har svarat alternativet "Vet inte" på flera frågor. En av orsakerna kan vara att dessa elever är rädda att sticka ut ur mängden mer än vad gruppen tillåter, och därmed få ett straff från gruppen för detta, vilket då påverkar deras svarsvilja att svara annat än "Vet inte". Detta kan även förklara de fall där eleverna tror att deras kompisar skulle svara ett positivt svarsalternativ om vad de anser att eleven går till skolkuratoren. Då eleverna svarar att de inte håller med så mycket, eller inte håller med alls, om att den som går till skolkuratoren är en förlorare. Det vill säga: ifall eleverna tror att kompisarna anser det positivt att de går till skolkuratoren håller eleverna inte med negativa påståendet att den som går till skolkuratoren är en förlorare.

Däremot kan teorin om att det finns en rädsla för att vara annorlunda mot resten av gruppen och att de oskrivna reglerna ska följas inte visa en förklaring på andra resultat (Sjölund, 2003). Detta gäller bland annat resultatet att majoriteten av flickorna inte kan tänka sig att prata om kärleksbekymmer med skolkuratoren, medan endast en flicka kan tänka sig att göra detta. Teorin visar inte heller på någon förklaring till varför en pojke vågar gå emot större delen av elevernas åsikter, då han tror att andra elever anser att den som går till skolkuratoren är en förlorare. Ytterligare ett resultat som teorin inte stämmer in på är att nästan hälften av flickorna kan tänka sig att prata om problem hemma medan en flicka går emot detta genom att inte kunna tänka sig prata om det. Då 59,5 % av eleverna känner till att det finns en skolkurator har skolkuratoren gjort som D-Wester (2007) anser att hon ska göra för att kunna göra ett bra jobb: nämligen visa att hon finns på skolan så eleverna känner till henne.

Då de olika resultaten jämförts med varandra kommer det fram att en del av eleverna har någon form av kognitiv dissonans, tankekonflikt, hos sig själva. Tankekonflikten visar sig på så sätt att det de säger i en fråga står i motsats till vad de säger i en annan fråga. Det stämmer väl med att den kognitiva dissonansen inte anser att människan är en förnuftig varelse. Exempel på att det är en tankekonflikt är de två elever som inte känner till att skolkuratoren existerar på skolan samtidigt som de känner att de kan lita på skolkuratoren. Ytterligare ett exempel är de tre elever som säger att de inte har fått någon information om vad skolkuratoren arbetar med samtidigt som de håller med mycket eller helt om att de kan lita på henne.

Att mindre än en tredjedel av eleverna, 25 %, säger att de på något sätt kan lita på skolkuratoren visar i enlighet med Angelöw och Jonsson att skolkuratoren, i form av sändare, till viss del misslyckats att skapa trovärdighet. Trovärdigheten behövs för att övertyga om att det är hon som är experten och kan hjälpa eleverna. Därmed har hon inte skapat så mycket förtroende som hon i form av sändare skulle kunna göra. Det låga procenttalet visar även att elevernas tanke- och kunskapskomponent är negativ då den troligtvis inte är tillräckligt grundad. Detta påverkar deras föreställning om skolkuratoren och gör troligtvis att de inte kan få en tillräckligt positiv känslokomponent om skolkuratoren.

En teori, som är nämnd i teoretiska utgångspunkter (Angelöw & Jonsson, 2000), behandlar människors attityder och den nämner att beteenden inte alltid återger våra attityder. Detta kan förklara varför två elever, som säger att de har attityden att de kan lita på skolkuratoren samtidigt som de har beteendet, i sina tankar, att de inte kan gå till skolkuratoren för att samtala. Däremot kan det inte förklara att tre elever har attityden att de kan lita på skolkuratoren samtidigt som de svarat att de tänker om sig själva att de kan gå till skolkuratoren för att prata. Om attityden inte har blivit tillräckligt undersökt kan det visa sig att individen gör tvärtemot sin åsikt. Detta kan inte förklara varför de två elever som gått och samtalat med skolkuratoren samtidigt säger att de kan tänka sig att gå och samtala med henne.

Tidigare forskning (Utbildningsförvaltningen, 2004) nämner att en elev kan bli aktuell hos skolkuratoren på grund av problem med hälsan. Ett av dessa hälsoproblem som nämns är eget missbruk vilka 30,6 % av eleverna inte kan tänka sig att prata om med skolkuratoren. Då det är 35,1 % av eleverna, tretton elever, som inte kan tänka sig att besöka skolkuratoren för att samtala, visar det höga procenttalet att eleverna inte verkar tro att skolkuratoren är en neutral person. Ekstrand (2001) menar nämligen att det är lättare att samtala med en neutral skolkurator som står helt vid sidan av elevens vanliga vardag.

Attityder är kopplade till förståelse och ger individen en grund i hur händelser i vardagen ska tolkas och detta blir en hjälp att förstå omvärlden (Angelöw & Jonsson, 2000). Alternativet att skolkuratoren arbetar med att anmäla till socialtjänsten vid behov är inte, ur allas ögon sett, en positiv händelse. De som svarat detta alternativ på vad skolkuratoren gör borde därmed inte kunna tänka sig att samtala med henne då de inte förstår varför hon gör så. Detta kan kopplas ihop med att två elever har svarat att de tror att detta ingår i skolkuratorns arbete samtidigt

som de inte håller med om att de kan tänka sig att samtala med skolkuratoren. Däremot finns det ingen koppling till teorin på en elev som svarat att han kan tänka sig att prata med skolkuratoren samtidigt som eleven tror att det ingår i skolkuratorns uppgifter att anmäla vid behov.

I teoridelen nämns att attityderna inte behöver förutsäga beteendet eftersom dessa inte är baserade på tidigare erfarenheter (Angelöw & Jonsson, 2000). Detta kan ge en förklaring på att endast fyra elever, som inte har några tidigare erfarenheter, ändå kan tänka sig att besöka skolkuratoren. Då de har kryssat i arbetsuppgifter som skolkuratoren inte utför kan detta tolkas som att de inte vet vad för slags arbetsuppgifter skolkuratoren har. Därmed har de inga tidigare erfarenheter eftersom de uppgett att de aldrig har besökt skolkuratoren samtidigt som de inte vet vad för slags arbetsuppgifter skolkuratoren har.

Det majoriteten av eleverna tror är en av skolkuratorns arbetsuppgifter, nämligen att samtala med eleverna, stämmer med vad hon arbetar med. Däremot tror endast en minoritet av eleverna att hon utför något av hennes övriga arbetsuppgifter som finns som svarsalternativ och som hon samtidigt sagt att hon arbetar med. Att endast en mindre del av eleverna tror att skolkuratoren utför de arbetsuppgifter hon nämnt att hon har kan förklaras med tidigare forskning av Backlund (2007) som säger att skolkuratorns arbetsuppgifter inte är så självklara. Då det inte alltid stämmer vad eleverna tror att skolkuratoren gör och vad hon egentligen arbetar med visar att elevernas kunskapskomponent, som Angelöw och Jonsson (2000) pratar om, inte är tillräcklig. Att de har svarat som de har svarat samt att 40,5 % säger att de inte har fått information från skolkuratoren kan förklaras med det D-Wester (2005) säger om att skolkuratoren ska visa att hon finns på skolan genom bland annat ge en presentation om sitt arbete. Syftet med informationen har därmed inte uppfyllts trots att hon har gett information.

Det 89,2 % av eleverna tror, nämligen att det i skolkuratorns arbetsuppgifter ingår att samtala med elever, stämmer med vad Utbildningsförvaltningen (2004) säger där det nämns att elevsamtalen är en del i arbetet som skolkurator. Även det Ekstrand (2001) nämner, om att detta är den viktigaste formen av samtal som en skolkurator har, kan kopplas ihop med elevernas nyligen nämnda svar. Då det är så många av eleverna som tror att skolkuratoren arbetar med elevsamtal betyder detta förmodligen att eleverna tror att hon har ett elevperspektiv i sitt arbete, vilket D-Wester (2005) har konstaterat att skolkuratoren arbetar

med. Skolkuratoren arbetar även med föräldrarna och samtalar bland annat med dem om deras barn (Ekstrand, 2001). Detta stämmer inte med elevernas svar att alla elever utom en pojke tror att det inte skulle ingå i skolkuratorns arbetsuppgifter att informera föräldrarna om hur det går i skolan för deras barn. Utbildningsförvaltningen (2004) skriver även att en skolkurator är skyldig att dokumentera sitt arbete, vilket bland annat innebär att hon, som fyra av eleverna tror, skriver ner fakta om de elever som besökt henne.

Enligt översikten om vad skolkuratoren arbetar med träder socialtjänsten in och hjälper till vid behov (Ekstrand, 2001). Eleverna som tror att skolkuratoren anmäler till socialtjänsten om det behövs, 29,7 %, säger därmed indirekt att skolkuratoren har kontakt med socialtjänsten vilket Ekstrand nämner. Lagen (SFS 1985:1100) anger att det måste finnas en skolsköterska i skolhälsovården. Av det kan dras slutsatsen att de flesta elever kan förväntas känna till skolsköterskans existens. Det kan förklara sex elevers svar som säger att de tror att skolkuratoren jobbar ihop med skolsköterskan samtidigt som de säger att de inte fått någon information från skolkuratoren och därmed inte vet lika mycket om vad hon gör.

Enligt Ekstrand (2001) är en skolkurators arbetsuppgifter otydliga, vilket även eleverna verkar tycka då majoriteten av eleverna missar de flesta av skolkuratorns arbetsuppgifter. De missar hennes arbetsuppgifter då de inte har kryssat i att de tror att hon arbetar med de olika alternativen som hon säger att hon arbetar med. Detta kan även D-Wester (2005) ge förklaring på då hon nämner att kännetecknet för en skolkurators arbete är den yrkesmässiga bredden med flera arbetsuppgifter.

Eleverna som säger att de inte kan tänka sig att prata om kompisproblem (sex elever) säger därmed att de inte kan tänka sig att prata om dessa relationer. De pojkar (36,4 % av pojkarna) som säger att de kan tänka sig att prata om mobbning säger även att de därmed kan tänka sig att prata om relationer, då mobbningssituationen är en form av negativ relation. En av orsakerna att en elev kan bli aktuell hos skolkuratoren är relationer, som bland annat innebär kamratsvårigheter och mobbning, enligt Utbildningsförvaltningen (2004). De fyra pojkar som kan tänka sig att prata om ekonomiska problem med skolkuratoren kan prata om en problematik som elever kan ha för att bli aktuella hos skolkuratoren enligt Stjernberg (1996). Det Stjernberg nämner om att skilsmässa kan vara en del av elevers svårigheter går att tolka som problem hemma. Detta kan 40 % av flickorna tänka sig att prata om.

Tidigare forskning gjord av Utbildningsförvaltningen (2004), säger att en skolkurator arbetar med inlärningsproblematik som bland annat innebär läs- och skrivsvårigheter samt låga studieresultat. Stjernberg (1996) nämner även att det kan uppstå sådana problem att skolarbetet blir lidande. Detta går att översätta med pluggproblem som 33,3 % av flickorna och 27,3 % av pojkarna har svarat att de kan tänka sig att prata om med skolkuratoren.

Då flickorna går till skolkuratoren oftare på eget initiativ än pojkar (D-Wester, 2005) borde de därmed ha lättare att samtala om olika ämnen. Detta borde i så fall innebära att flickorna gjort fler kryss totalt i frågorna om vad de kan tänka sig att prata om än pojkarna. Det skulle i så fall även innebära att eleverna dessutom har, på frågorna om vad de tror flickor respektive pojkar kan tänka sig prata om, gjort fler ikryssningar totalt på flickorna, jämfört med pojkarna. Det stämmer inte då pojkarna har kryssat i fler kryss under ämnen de kan tänka sig att prata om än flickorna. Däremot stämmer detta då eleverna har gjort 44 fler ikryssningar på vad de tror att flickorna kan tänka sig att prata om jämfört med vad eleverna tror att pojkarna kan tänka sig att prata om.

En individ har enligt Sjölund, som ett av flera alternativ, valet att anpassa sig efter gruppen. Detta förklarar inte det faktum att det inte finns något samband med hur eleverna anser i de olika frågorna som har alternativet modig. Däremot kan elevernas svar kopplas samman med att individen också har valet att bli den som tycker annorlunda än gruppen, då eleverna av svaren att döma har svarat som de själva anser angående frågorna som har alternativet modig.

Nästan hälften av eleverna svarade att de inte alls håller med, alternativt inte håller med så mycket, om att deras kompisar påverkar deras åsikter om att gå till skolkuratoren. Deras åsikter i detta fall kan inte ges någon förklaring utifrån Sjölund (2003) uttalande om att gruppen har ett stort inflytande på sina medlemmar. Svaren stämmer inte heller överens med undersökningen Sjölund beskriver där individerna uppskattade en fläcks rörelse på ett oftast snarlikt sätt såsom gruppen uppfattade rörelsen. Det Angelöw och Jonsson (2000) nämner om att individen kan berätta för sina medmänniskor om vem den personen är som individ kan vara en orsak till att eleverna tycker olika saker själva jämfört med vad de tror att andra elever tycker om samma fråga. Därmed uttrycker var och en sina värderingar och markerar på så sätt vilka de är som individer.

Eleverna verkar inte svara i överensstämmande med kompisarna i skolan som troligen är deras referensgrupper, som är grupper med vilka individen identifierar sig själv med och även används som en mall för hur individen uppfattar sig själv. Eleverna verkar inte svara i överensstämmande med referensgrupperna då det inte finns något samband mellan hur eleverna svarat i de tre frågorna som har alternativet modig. Om eleverna hade svarat enligt det som troligtvis är deras referensgrupper, kompisarna i skolan, borde svarsalternativen påmint mer om varandra. De skulle då ha identifierat sig med referensgrupperna så deras svar hade påmint om referensgruppens svar. Detta gäller endast då det är kompisarna i skolan som är den grupp som är den viktigaste referensgruppen för individerna. Det är även möjligt att elevernas svar stämmer med andra referensgrupper utanför skolan vilket förklarar att de olika elevernas svar inte är mer lika varandra.

Sekundärgrupp är en grupp där individen är mer opersonlig med de övriga medlemmarna då de sällan känner varandra. Frågorna om vad eleverna tror att andra elever, hela skolan och inte bara klasskamrater, anser om olika alternativ är exempel på frågor där det frågas efter vad de tror att sekundärgrupperna anser. Då många svarat "Vet inte" på frågorna kan det bero på det faktum att dessa elever inte ingår i deras primärgrupp, som är en grupp med få medlemmar som har nära personliga relationer med varandra, utan att de eleverna ingår i deras sekundärgrupp.

Ekstrand (2001) skriver att det finns ungdomar som behöver extra stöd, vilket även 29,7 % av eleverna verkar anse då de svarar att de tror deras kompisar skulle tycka att det var bra gjort av dem ifall de gick och samtalade med skolkuratoren. Att det var bra gjort av dem kan tolkas som att de behövde det stödet de fick av skolkuratoren och därmed var det bra för dem att gå dit. Sjölund (2003) nämner att de som bryter mot de oskrivna reglerna till slut kan få rollen som avvikande i gruppen. Det är tre elever som tror att kompisarna skulle svara mest negativa svar på vad de skulle anse om dem ifall de gick till skolkuratoren. Trots detta anser sig en pojke, av dessa tre, hålla med om att han kan tänka sig att samtala med skolkuratoren. Därmed är han inte rädd att bli den som är avvikande i gruppen, om inte denna pojke redan är det.

6. DISKUSSION

Denna uppsats har haft syftet att undersöka högstadielärares attityder i två klasser till att besöka skolkuratorn och vad de anser att andra elever har för attityder till detta. Under arbetets gång har det visat sig att det inte finns så mycket forskning på just detta område, vilket kan vara en "hint" till framtida forskare att arbeta vidare med, eftersom den forskning som har bedrivits mer har varit inriktad på skolkuratorn och dennes attityder till skolans elever. Då det inte finns så mycket forskning är risken att vår förförståelse har fått spela en alltför stor roll, men vi har försökt hindra att något sådant skulle ske. Bristen på forskning har även försvårat sökandet efter lämpligt material att använda i uppsatsen, och nu i efterhand inser vi att insamlandet av information borde ha börjat innan kursens officiella startdatum, då det därmed borde ha blivit ett bättre underlag för enkäterna eftersom det nu blev tidsbrist. Trots att detta gjort det svårt ångrar vi inte valet av ämne. Enkätundersökning genomfördes på en högstadieskola i två niondeklassare och vi ansåg det nödvändigt att i början inleda med frågan om de känner till att det finns en skolkurator eller inte på deras skola. Detta med tanke på uppsatsens syfte och att det i analysen skulle blivit ett problem med just analys och tolkning ifall de inte kände till skolkuratorns existens. Då vi ville se om det fanns någon skillnad mellan eleverna vars föräldrar har högskoleutbildning och de vars föräldrar som har gymnasienivå som högsta utbildning ställdes även en fråga om detta som inte gav något resultat.

Då vi har kunnat ge svar på alla frågor som uppstått till följd av syftet anser vi att syftet med uppsatsen har uppnåtts. I efterhand kan det konstateras att vi inte alltid tittat på syftet innan vi gjort något, vilket medfört att arbetet inte följt syftet fullt ut, och detta är vi medvetna om. I övrigt känner vi oss nöjda med uppsatsens syfte och hur vi har lyckats uppfylla det och dess frågor.

Sammanfattningsvis får vi följande svar på våra frågor som ska förklara syftet: De vanligaste anledningarna till att andra elever, enligt eleverna som svarat på enkäten, besöker skolkuratorn för att prata är att de behöver prata om mobbning. Den vanligaste anledningen för flickor är kompisproblem medan mobbning är vanligaste anledningen för pojkar. Det vanligaste som eleverna kan tänka sig att prata om är pluggproblem (29,7 %), mobbning (29,7 %) och problem hemma (27 %). Pluggproblem är sällan något ytterst personligt, som eget missbruk kan vara vilket få elever (fyra personer) svarat att de kan samtala om. Visserligen är

mobbing och problem hemma mer personligt, men samtidigt verkar dessa problem så viktiga för eleverna att de kan tänka sig att prata om det. Av eleverna är det 14 personer som tror att deras kompisar skulle anse något positivt respektive tre personer som tror att deras kompisar skulle anse något negativt om dem ifall de besökte skolkuratoren. Det vanligaste svarsalternativet att tro om vad kompisarna anser är att de skulle tycka att det var bra av eleven att göra så. Det känns bra att det positiva överväger, men samtidigt väcks en undran om de tre elever som svarat negativt verkligen svarat seriöst. Tyvärr går det inte att få något svar på detta. Det är nio elever som känner att de på något sätt kan lita på skolkuratoren och ingen som känner att de inte kan lita på henne. Visserligen är det positivt att det finns elever som känner att de kan lita på skolkuratoren, men frågan är varför det är så få med tanke på hur många som besvarat enkäten. Lyckligtvis är det ingen som säger att de inte kan lita på henne, men frågan ifall de kan lita på skolkuratoren är troligtvis svår att besvara då många svarat neutralt eller "Vet inte" som svarsalternativ.

Vid bearbetningen av enkäterna visade det sig att pojkarna var i majoritet över flickorna. Sammanlagt var eleverna 37 till antalet, med fördelningen 22 till pojkarna och 15 till flickorna. Vi är medvetna om att urvalet kunde ha varit större när det gäller antalet individer som ingick i undersökningen, då detta kan ha gett missvisande svar då en enskild individs svar påverkar med hela 2,7 %. Att urvalet är litet ökar risken för att den större andelen pojkar kan ha gett en snedfördelning i enkätsvaren. Vi ifrågasätter att detta skulle ha hänt då det är vanligare att pojkar än flickor svarat "Vet inte" vilket innebär att fler pojkar än flickor inte räknas med i de stora jämförelserna i arbetet (då "Vet inte" sällan tas med som alternativ). Dessa "Vet inte" svar kan troligtvis, till viss del, förklaras med att eleverna inte bryr sig om skolkuratorns arbete eller hennes existens. Trots att det är få personer har vi emellanåt valt att ha med en eller två elever i redovisningen då vi anser att deras svar är så speciella att de blir intressanta, det vill säga de "sticker ut" ur mängden.

Två flickor som såg enkäterna vände i protest i dörren, vilket de självklart hade rätt att göra, men det är synd att det är just flickor eftersom dessa är i minoritet bland enheterna. Flickorna såg framsidan på enkäterna, medan det i det andra klassrummet inte låg några enkäter fullt synliga då dessa förvarades i en pärm. Skolan hade innan meddelat oss att eleverna var väldigt trötta på att fylla i enkäter, och att flickorna troligtvis vände på grund av den anledningen. Elevernas trötthet på att fylla i enkäter kan också ha påverkat reliabiliteten då de kan ha gett

osanna svar för att bli klara så fort som möjligt eftersom de då fick lov att gå. När det gäller undersökningens validitet så anser vi att det som skulle undersökas har undersökts då det i resultatet har kommit fram svar på syftets alla frågor. Dessa svar gäller enbart de två klasser vi har undersökt och kan med all sannolikhet inte tillämpas på alla elever som går i årskurs nio.

Skolkuratoren på skolan kontaktades för en informantintervju för att bekräfta eller dementera våra svarsalternativ, men då den inte gick att genomföra innan enkäterna delades ut gick det därmed inte heller att basera en del av enkäternas frågor på intervjun. Tyvärr svarade hon inte alla frågor i klartext, vilket har gjort att vi i efterhand fått tolka hennes svar men även frågat henne igen via mejl. På grund av detta finns inte alla uppgifter om skolkuratorns arbetsuppgifter med i resultatet, då det inte gått att få fram några svar. Intervjun valdes att inte ställas in trots att den skedde efter att enkäterna delats ut, då det är av intresse att se ifall elevernas svar stämmer med skolkuratorn arbetsuppgifter.

Eftersom det inte är obligatoriskt eller rekommenderat enligt lagen att det ska finnas en skolkurator inom den obligatoriska skolhälsovården är det för eleverna en stor förmån att det finns en skolkurator på deras skola då det är frivilligt från skolans sida att ha en skolkurator. Det är då märkligt att eleverna inte i större utsträckning kan tänka sig att besöka och prata med skolkuratoren om sina problem.

Resultatdelen börjar med en tabell där det går att utläsa hur många procent varje elev är. Vi valde att sätta in den i arbetet för att lätta upp texten så den inte blir tungläst. Då det är några elever som inte svarat på alla frågor så skiljer sig procenten för en elev under dessa frågor och att vid alla tillfällen nämna både elevantal och procent blir både svårt och tråkigt att läsa. Resultaten som kom fram är däremot intressanta. Det visar sig att flickorna, som allmänt sett anses ha lättare att prata, inte följer vad det västerländska samhället vanligtvis anser vara typiskt kvinnligt och manligt då det är pojkarna som kryssat i fler alternativ på vad de kan tänka sig att prata om med skolkuratoren. Däremot svarar både flickor och pojkar att de, genom att kryssa i fler alternativ, tror att flickor kan tänka sig att prata om fler ämnen än pojkar. En intressant information som kom fram är att majoriteten av pojkarna tror att flickor kan tänka sig att prata om kärleksbekymmer medan bara en klar minoritet av flickorna kan tänka sig det.

Flickornas svar stämmer inte med vad det västerländska samhället vanligtvis anser vara typiskt kvinnligt, nämligen det att kvinnor kan prata om sitt känsloliv.

Det är positivt att fler elever har kryssat i något ämne som de kan tänka sig att prata om med skolkuratoren än vad som kryssat i något ämne som de inte kan tänka sig att prata om. Vi förväntade oss att antalet som inte kan prata om något skulle vara fler än antalet som kan prata om något ämne med skolkuratoren, så detta blev för oss en positiv överraskning. Överlag anser vi att vi har lyckats väl med uppsatsen genom att få fram vilka attityder eleverna har, men även med att fördela arbetet jämt på ett tillfredsställande sätt.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Artiklar

Andersson, J., S. (2001). Värderingar och attityder. *Filosofisk tidskrift*, 4, 3-12.

Ekstrand, E. (2001). Skolkuratoren: En livlina för eleverna. *Socionomen*, 3, 25-29.

Nevo, O. (1990). Career Counseling from the Counselee Perspective: Analysis of Feedback Questionnaires. *The Career Development Quarterly*, 38 (4), 314-324

Böcker

Angelöw, B., & Jonsson, T. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

D-Wester, Y. (2005). *Socionomen i skolan*. Stockholm: Gothia

Eriksson, E., H. (2004). *Den fullbordade livscykeln*. Stockholm: Natur och kultur.

González, V., E. (1992). *On human attitudes: Root metaphors in theoretical conceptions*. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis.

Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Sjölund, A. (2003). *Gruppsykologi*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Stjernberg, B. (1996). *Skolkuratoren – socialarbetaren som en yrkesgrupp inom elevvården*. Vasa: Österbottens högskola, Pedagogiska institutionen.

Svedberg, L. (2004). *Gruppsykologi: om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur.

Yin, R., K. (2007). *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber.

Elektroniska källor

Attityd. (i.d.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad april, 5, 2010 från <http://www.ne.se/lang/attityd>

Mittuniversitetets Forskningsetiska kommitté. (2007) (rev. oktober, 10, 2008). *PM: Brev till undersökningspersoner – betydelsen av det informerade samtycket*. Hämtad mars, 15, 2010 från http://www.miun.se/upload/forvaltning/INFO/Dokument/Brev%20till%20undersökningspersoner_reviderat%20PM.pdf

Primärgrupp. (i.d.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad februari, 25, 2010 från <http://www.ne.se/lang/prim%C3%A4rgrupp>

Referensgrupp. (i.d.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad februari, 25, 2010 från <http://www.ne.se/lang/referensgrupp/291578>

SFS 1985:1100. *Skollag*. Ändring införd: t. o. m. SFS: 2009:1521

Rapporter

Backlund, Å. (2007). *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik* (Rapport i socialt arbete nr 121). Stockholm: Stockholms universitet.

Edvardsson, B. (2005)(rev. 2009). *Är samtal med professionella hjälpare efter traumatiska händelser till hjälp eller stjälp?* Örebro universitet: Akademin för juridik, psykologi och socialt arbete.

Utbildningsförvaltningen. (2004). *Utbildningsförvaltningens rapportserie 2004:3: Kurators arbete med elever läsåret 2003/2004*. Stockholm: Skolkuratornsenheten.

Vad tycker du om att gå till kuratorn?

Hej!

Vi heter Paula Andersson och Linda Eriksson och läser till socionomer på Mittuniversitetet. Enkäten som du håller i din hand vill ta reda på din åsikt om att besöka kuratorn, men även vad du tror att andra jämnåriga har för åsikter. Det vill säga: vad DU tycker. Svaren kommer vi att använda i vår C-uppsats som vi jobbar med under 10 veckor. Ingen kommer att kunna se att det är just du som har svarat på enkäten och inte heller vilken klass du går i. Det enda vi kommer att ha är dina svar. Vi vill gärna få dina åsikter och är tacksamma för hjälpen du ger oss genom att fylla i den här enkäten.

Basfakta

Jag är Tjej Kille

Har någon av dina föräldrar högre utbildning än gymnasienivå? T.ex. högskoleutbildning, eller universitetsutbildning med mera.

Ja Nej Vet inte

Frågor

Kryssa i den ruta under frågorna 1-19 som passar bäst ihop med dina åsikter. Där det anges får du kryssa i flera alternativ.

Bakgrundsfrågor om din attityd när det gäller att gå till kuratorn

Fråga 1

Känner du till att det finns en kurator på skolan?

Ja Nej Vet inte

Fråga 2

Har du fått någon information om vad kuratorn gör?

Ingen alls   Väldigt mycket Vet inte

Fråga 3

Har du någon gång gått till kuratorn för att prata?

Ja Nej Vet inte

Fråga 4

Om du gått till kuratorn: Fick du en positiv eller negativ upplevelse av besöket?

Positiv   Negativ   Vet inte

Fråga 5

Jag känner att jag kan lita på kuratorn.

Håller inte alls med   Håller helt med Vet inte

Fråga 6

Jag kan tänka mig att gå och prata med kuratorn om jag har något problem.

Håller inte alls med   Håller helt med Vet inte

Fråga 7

Om jag skulle prata med kuratorn skulle jag kunna prata om...

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

☐ Kärleksbekymmer	☐ Sexualitet
☐ Pluggproblem	☐ Ifall jag hade gjort något brottsligt
☐ Kompisproblem	☐ Problem hemma
☐ Mobbning	☐ Ekonomiska problem
☐ Socialtjänstens arbete	☐ Problem på internet med obehagliga upplevelser
☐ Vet inte	☐ Eget missbruk som alkohol, spel och narkotika
☐ Annat: Nämligen...	

.....

.....

Fråga 8

Om jag skulle prata med kuratorn skulle jag inte kunna prata om...

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

Kärleksbekymmer

Sexualitet

Pluggproblem

Ifall jag hade gjort något brottsligt

Kompisproblem

Problem hemma

Mobbning

Ekonomiska problem

Socialtjänstens arbete

Problem på internet med
obehagliga upplevelser

Vet inte

Eget missbruk som alkohol, spel
och narkotika

Annat: Nämligen...

.....

.....

Din egen inställning om andra som går till kuratorn för att prata

Fråga 9

Vad tror du att killar pratar om när de går till kuratorn för att prata?

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

Kärleksbekymmer

Sexualitet

Pluggproblem

Ifall han hade gjort något brottsligt

Kompisproblem

Problem hemma

Mobbning

Ekonomiska problem

Socialtjänstens arbete

Problem på internet med
obehagliga upplevelser

Vet inte

Eget missbruk som alkohol, spel
och narkotika

Annat: Nämligen...

.....

.....

Fråga 10

Vad tror du att tjejer pratar om när de går till kuratorn för att prata?

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

Kärleksbekymmer

Sexualitet

Pluggproblem

Ifall hon hade gjort något brottsligt

Kompisproblem

Problem hemma

Mobbning

Ekonomiska problem

Socialtjänstens arbete

Problem på internet med obehagliga upplevelser

Vet inte

Eget missbruk som alkohol, spel och narkotika

Annat: Nämligen...

.....

.....

Fråga 11

Jag tycker att någon som går till kuratorn är modig.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Fråga 12

Jag tycker att någon som går till kuratorn är en förlorare.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Frågor om saker som kan spela roll för dina åsikter om att prata med kuratorn

Frågor om kuratorns jobb

Fråga 13

Vad tror du att kuratorn gör för något?

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

Samtal med elever

Samtal med lärare

Information till elever om till exempel mobbning

Informerar föräldrar om hur det går i skolan för eleverna

Håller koll på att rektor och lärare inte diskriminerar någon

Jobbar tillsammans med skolsköterskan

Tar kontakt med läkare/psykolog om det behövs

Tar kontakt med polis om det behövs

Anmäler till socialtjänsten om det behövs

Skriver ner en massa fakta om eleverna hon jobbar med

Vet inte

Annat: Nämligen...

.....

.....

Fråga 14

Jag tycker att kuratorn...

Lägger inte ner någon kraft på att hjälpa

Lägger ner all kraft hon har på att hjälpa

Vet inte

Fråga 15

Jag tycker kuratorn gör ett bra jobb.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Frågor om det du tror...

Fråga 16

Andra elever tycker att någon som går till kuratorn är modig.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Fråga 17

Andra elever tycker att någon som går till kuratorn är en förlorare.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Påverkan från kompisar och deras åsikter

Fråga 18

Jag tror att mina kompisar påverkar mina åsikter om att gå till kuratorn.

Håller inte alls med

Håller helt med

Vet inte

Fråga 19

Om jag gick och pratade med kuratorn skulle mina kompisar tycka att...

Du kan kryssa i flera alternativ och skriva till egna på raderna längst ner.

jag var feg

jag var modig

jag var desperat

jag bryr mig om mig själv

jag var löjlig

jag var häftig

det var bra att jag gjorde så

det var dåligt gjort av mig

jag hade kunnat klara det själv

jag var konstig

jag var ett föredöme

jag var omogen

jag hade säkert bra skäl

Vet inte

Annat: Nämligen...

.....

.....

Tack för att du har svarat och lycka till med dina fortsatta studier.

Mvh Paula Andersson och Linda Eriksson

Intervjufrågor till skolkuratorn

- Hur skulle du beskriva ditt arbete?
Vad skulle du säga är dina främsta arbetsuppgifter?
  - Samtal elever/lärare
  - Information till elever om mobbning
  - Information om elever till föräldrar
  - Jobbar med skolsköterskan
  - Vid behov ta kontakt med läkare/psykolog (BUP)/polis
  - Anmälan till socialtjänsten
  - Dokumentation om eleverna
  - Annat...
- Vad tror du eleverna har för fördomar om din yrkesroll?
Myt: Diskrimineringskoll
- Tror du att de flesta eleverna känner till att det finns en kurator på skolan?
Hur många skulle det kunna vara?
  - Känner killar eller tjejer bäst till att du existerar?
- Hur informerar du eleverna om vad du gör och var/hur de kan nå dig?
Hur mycket information ger du?
- Hur väl, anser du, att din yrkesroll uppmärksammas av eleverna?
- Hur många dagar per vecka finns du tillgänglig på skolan?
- När eleverna söker kontakt med dig – hur gör de det?
Vilket är vanligast: att de kommer i kompisgäng eller själva?
- Är det flest killar eller tjejer som besöker dig?
- Tror du att eleverna känner att de kan lita på dig?

- Vad tror du att eleverna har för åsikter om andra elever som går till dig?
(modig, bryr sig om sig själv, häftigt, bra att hon gjorde så, föredöme, hade säkert bra skäl)
(feg, desperat, löjlig, dåligt gjort, hade kunnat klara sig själv, konstig, omogen, förlorare) Annat
  - Anser du att dessa åsikter kan stärka eller hindra elever från att besöka dig?

Vad pratar elever om?

D.v.s. vilka är de vanligaste ärendena till besöket?

☐ Kärleksbekymmer	☐ Socialtjänsten arbete (främst vid risk för anmälan eller oro)
☐ Sexualitet	☐ Problem på Internet med obehagliga upplevelser
☐ Pluggproblem	☐ Eget missbruk av olika slag, som alkohol, narkotika och spel
☐ Ifall de har gjort något kriminellt	☐ Annat
☐ Kompisproblem	
☐ Problem hemma	
☐ Mobbning	
☐ Ekonomiska problem	

- Är det någon skillnad i vad killar och tjejer pratar om?
- Vad pratar de inte om?

- Av det som vi nu har pratat om under intervjun, finns det något mer som du anser att vi bör veta?
- (Är du intresserad av att få veta resultatet?)
(Vill du läsa utskriften av intervjun och ha möjlighet att komma med kommentarer?)
(Intervjun ska skrivas ut i talspråk och med pauser m.m.)